

## МОЛОДІЖНИЙ РАДИКАЛІЗМ

**Баран Є.В., здобувач вищої освіти**

*Науковий керівник – Мельник І.О., канд. екон. наук, доцент*

*Миколаївський національний аграрний університет*

Радикалізм (англ. *radicalism*, від лат. *radix* — «коріння») — духовна настанова та спосіб мислення, наслідком якого є рішуча дія, що послідовно і прямолінійно прямує до наміченої мети, відкидаючи будь-який компроміс. Радикалізм проявляється в різних сферах: політиці, філософії, етиці, релігії, тощо, як напрям, який повністю не погоджується з панівними поглядами.

Поняття «радикалізм» виникло в Британії під впливом Великої Французької Революції. Ватажок британських вігів Чарльз Фокс першим вжив слово «радикали» для позначення прихильників рішучого розриву з минулим і «докорінних» змін в європейських державах за прикладом Франції.

У 19 ст. радикалізм ідентифікували з демократичним крилом лібералізму, що, на відміну від поміркованого, виступав за скасування майнового цензу та поширення виборчого права, відокремлення церкви від держави, соціальні реформи. В більшості країн Європи виникли радикальні партії. Найвідомішою з-поміж них була французька радикальна партія (Жорж Клемансо), що поєднувала республіканство, лаїцизм, націоналізм і соціал-реформізм.

Практична та ідеологічна політична орієнтація, метою якої є принципова зміна суспільства і політичної структури засобами рішучих, кардинальних дій. Радикалізм протилежний консерватизму, поміркованості, традиціоналізму: «Радикалізм як соціально-політичний феномен є специфічним типом мислення та комплексом рішучих безкомпромісних дій, орієнтованих на оновлення суспільних відносин шляхом революційної трансформації базових засад суспільства».

Специфічна ціннісно-нормативна орієнтованість радикалістських ідеологічних доктрин актуалізує наукові праці розробників теорії контркультури (Ю. Давидов, Дж. Йінгер, Г. Маркузе, А. Мельвіль, Л. Мельникова, В. Молчанов, К. Мяло, І. Роднянська, Т. Роззак, Ч. Рейч). Стрімке поширення радикалістських тенденцій у сучасному молодіжному середовищі зумовлює значущість наукових розробок, присвячених осмисленню ціннісних орієнтацій, політичної комунікації, демократичної політичної культури сучасної молоді (В. Андрущенко, О. Бабкіна, В. Бебик, М. Бойчук, Є. Бородін, І. Варзар, В. Вашкевич, О. Голобуцький, М. Головатий, В. Головенько, В. Горбатенко, С. Денисюк, В. Денисенко, М. Дмитренко, А. Карнаух, О. Корнієвський, В. Корнієнко, В. Котигоренко, М. Остапенко, М. Перепелиця, Ю. Шайгородський, В. Якушик та інші). Для сучасної політичної науки актуальним залишається дослідження ідеологічних аспектів політичного радикалізму та екстремізму. Аналіз цих явищ в ідеологічному вимірі обумовлюється актуалізацією форм політичної соціалізації та політичної участі, характерних для перехідних суспільств, які перебувають у стані системної кризи. Вияви радикалізму й екстремізму зазвичай спричинені фрагментарністю політичної культури, деформаціями у сфері міжнаціональних та етноконфесійних відносин, поширенням соціальнопротестних ідей серед депривованих прошарків населення.

Дослідження особливостей, тенденцій і закономірностей поширення політичного радикалізму та екстремізму в молодіжному середовищі України є вагомим науково-теоретичним і прикладним проблемним питанням. Ефективність її

вивчення передбачає насамперед аналіз ідейно-культурних джерел, специфічних чинників та механізмів ескалації, що уможливить декодувати ідейні настанови й ідеологічні постулати вітчизняного політичного радикалізму, з'ясувати сутність символічних вчинків екстремістських угруповань, які мають відверто антиправовий характер. Це дасть змогу визначити параметри і значущі тенденції впливу на молодіжну свідомість радикалістських настанов, алгоритмізувати особливості екстремального мислення для розроблення і реалізації ефективної системи превентивних заходів із боку вповноважених органів держави, спрямованих на виявлення, запобігання та протидію виявам політичного радикалізму й екстремізму.

У межах культурологічного підходу явища молодіжного радикалізму та екстремізму розглядаються крізь призму субкультурних теорій і концепцій, що виходять із гіпотези про фрагментацію культурного ядра. Західноєвропейські й американські культурологи (М. Брейк, Ф. Джефферсон, Дж. Кларк, С. Коен, Х. Пілкінгтон, Б. Робертс, Д. Хебдідж, С. Холл, Т. Хюбнер та інші) схильні розглядати суб'єкти молодіжного радикалізму як спільноти, що мають власну світоглядну систему, сформований стиль і маніфестації в реальному житті, систему комунікацій і подібне.

Об'єктом вивчення сучасних дослідників культурницького складника політичного радикалізму та екстремізму (О. Аксютіна, А. Іпполітова, С. Кожевникова, А. Чечева, Т. Шеметова, Т. Щепанська та інші) є проблеми формування світоглядних орієнтирів, стильових маніфестацій, систем кодифікацій значущої інформації молодіжних течій. У межах правового підходу дослідники акцентують увагу насамперед на кримінологічних аспектах молодіжного радикалізму й екстремізму. Політико-правова сутність цього явища в дослідженнях М. Алпесвої, І. Білоус, В. Боярова, П. Вознюка, С. Воронцова, В. Головка, М. Гуцало, М. Ларкіна, М. Паламарчука, Б. Петренка, О. Ростокінського, К. Сазанової, Р. Тамаєва, С. Фридинського, К. Чумарової, М. Шутого та інших показана як комплексне кримінальне діяння, що передбачає загрозу життю і здоров'ю громадян, може призвести до

блокування діяльності установ державної влади, місцевого самоврядування, масових заворушень тощо. Особливу суспільну небезпеку екстремізму ці автори пов'язують із його можливими трансформаціями в терористичну діяльність. Вагому роль у скоєнні таких злочинів відіграють незаконні воєнізовані формування, на чому особливо наголошують П. Агапов, І. Морозов, А. Хлебушкін та інші.

Поширення радикалістських настанов та екстремістських настроїв у молодіжному середовищі характеризують певні особливості. Поступове відчуження депривованої частини молоді від соціуму спричинює появу неформальних груп та ініціатив, субкультурних спільнот, що може сприяти зростанню економічної підприємливості, реалізації себе в різних формах творчості. Разом з тим, ці тенденції можуть також спричинити звернення молодих людей до деструктивних політизованих соціальних практик. Сьогодні особливо небезпечною видається тенденція залучення молоді до діяльності радикальних рухів та екстремістських угруповань. Домінування в їх складі молодих осіб свідчить про те, що у віці від 18 до 35 років у свідомості найлегше формується екстремістський потенціал, що об'єктивно виникає з невизначеності та нестабільності соціальної ролі й статусу молодої особистості. Така трансформація у різні форми екстремістської практики пов'язана зі впливом низки кризових соціальних чинників. Поглиблення системної кризи обумовлюється, насамперед, транзитивністю сучасного українського суспільства, що спричинює десинхронізацію політичних і соціально-економічних процесів, правову дезорієнтованість населення. Відтак актуалізація радикалістських ідей та екстремістських практик є загальним закономірним наслідком розвитку пореформеного українського суспільства, що характеризується фрагментарністю політичної культури, поглибленням соціально-економічних суперечностей, корозією ціннісно-нормативної системи та правовою невизначеністю норм політичної поведінки і політичної участі населення.

## Список використаних джерел

1. Молодіжні субкультури, контркультура та антикультура: особливості співвідношення, взаємодії та полярності у політичних процесах [Текст] / Є. О. Васильчук // Гілея: наук. вісн. : зб. наук. пр. / гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : ВІР УАН, 2012. – Вип. 61 (№6). – С. 677–683.
2. Особливості взаємодії молодіжних субкультур та сучасного інформаційного суспільства, О. Ю. Павлова 31 // Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2012. – № 4. – С. 214–217. (0,5/0,4 д.а.).
3. Культурологічні аспекти дослідження феномену молодіжної протестності, радикалізму та екстремізму. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова / [відп. ред. О. В. Бабкіна]. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2013. – Сер. 22. – С. 76–81.
4. Особливості історико-політологічних підходів до явища молодіжного радикалізму та екстремізму . Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2013. – Вип. 60. – С. 508–514.
5. Соціально-філософські та соціологічні підходи до явища молодіжного політичного радикалізму та екстремізму. Політологічний вісник : зб. наук. пр. – К. : ВАДЕКС, 2013. – Вип. 69. – С. 125–139